บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากโครงการทักษิณพัฒนาเป็นโครงการที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของกระทรวง ทบวง กรม และสำนักต่าง ๆ ที่รับผิดชอบอยู่แล้วตามปกติในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การดำเนินการวิจัยเพื่อประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนาประจำปีงบประมาณ 2544 นี้จึงเป็นการวิจัยประเมินผลอย่างมีระบบ คือเป็นการประเมินผลว่าเมื่อโครงการทักษิณพัฒนาปีงบประมาณ 2544 ได้ดำเนินการให้มีปัจจัยป้อน (Input) กระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในโครงการ (Process) จะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงาน (Output) ผลกระทบ (Impact) และผลข้างเคียง (Side Effects) ประการใดบ้าง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคมากน้อยเพียงใด มีข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาในปีต่อ ๆ ไปอย่างไร ดังนั้นในการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาครั้งนี้ได้ทำการดำเนินการประเมินผลโดยพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภูมิดังต่อไปนี้

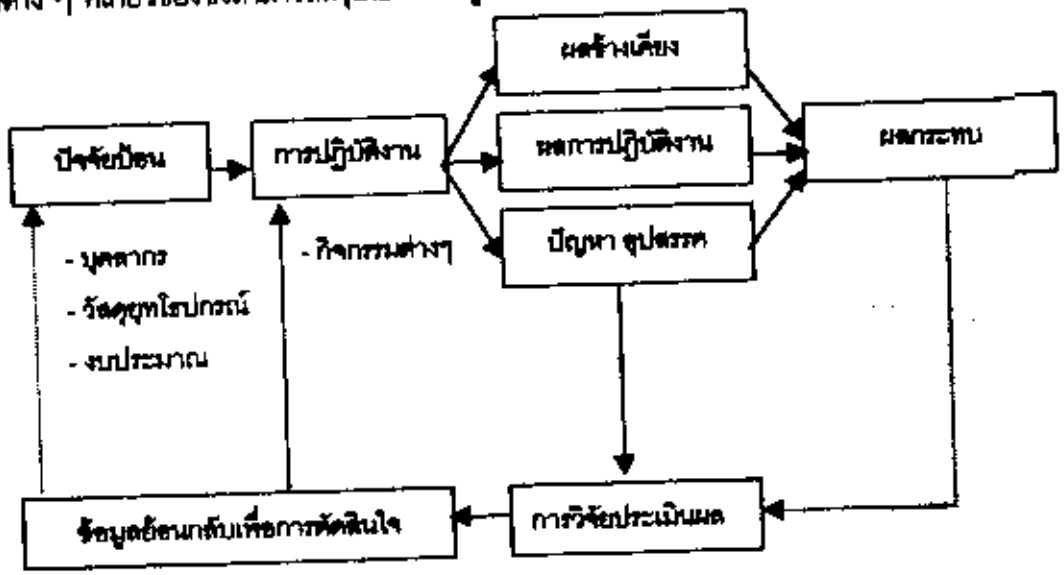

ภาพประกอบ 10 ระบบการวิจัยโครงการทักษิณพัฒนาปีงบประมาณ 2544
ที่มา : ดัดแปลงมาจากระบบการประเมินผลของ พจน์ สะเพียรชัย (2528 : 103-104)

ในการดำเนินการวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ประจำปีงบประมาณ 2544 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยทั้งในรูปของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งถือเป็นการวิจัยประเมินผลที่ยึดเป้าหมายของการปฏิบัติงานเป็นพื้นฐาน (Result-Based Performance Evaluative Research) เพื่อให้ผลของการวิจัยประเมินผลโครงการในครั้งนี้มีรายละเอียดต่าง ๆ ในทุก ๆ ด้านเพื่อผลประโยชน์สูงสุดในการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้

การออกแบบการวิจัย (Research Design)

การวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาประจำปีงบประมาณ 2544 ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อประเมินผลเมื่อโครงการสิ้นสุด (Terminal Evaluation) เป็นประการสำคัญ การดำเนินการวิจัยจึงเป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาก่อนและหลัง (Pretest – Posttest Study Design) ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภูมิของการออกแบบการวิจัยดังนี้

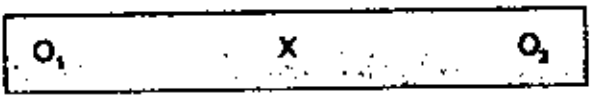

ภาพประกอบ 11 แผนภูมิการออกแบบการวิจัยประเมินโครงการทักษิณพัฒนา

O_1 แทนสภาพการณ์ก่อนการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา

X แทนโครงการทักษิณพัฒนา

O_2 แทนสภาพการณ์หลังการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา

รูปแบบการวิจัยประเมินผล (Model of Evaluation)

เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนา การวิจัยเพื่อประเมินโครงการในครั้งนี้จึงได้เลือกรูปแบบการวิจัยการประเมินผลงานของ ไทเลอร์ (Tyler) ที่ยึดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายเป็นหลักร่วมกับรูปแบบการวิจัยประเมินผลที่เกิดขึ้นจริงของ สคริเวน (Scriven's Goal-free or Actual Effect Evaluation) ร่วมกับรูปแบบการประเมินผลตามแรงขับของทฤษฎีของเชิ้น (Chen's Theory-Driven Evaluation) เป็นรูปแบบเชิงบูรณาการที่มุ่งประเมินผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย (Integrated Model of Goal-Ojective-Based Performance) เพราะมีความเหมาะสมกับธรรมชาติของโครงการทักษิณพัฒนาประจำปีงบประมาณ 2544

ประชากร (Population)

ประชากรในการวิจัยเพื่อประเมินในครั้งนี้จำแนกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ประชากรเป้าหมายของการวิจัยประเมินผล (Target Population) ได้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่จะดำเนินการโครงการทักษิณพัฒนาปีงบประมาณ 2544 จำนวน 7 พื้นที่ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังที่แสดงรายละเอียดในตาราง 1 หน้าที่ 3 บทที่ 1

2. ประชากรที่ให้ข้อมูลการวิจัย (Data Giving Population) ประกอบด้วยประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงานของโครงการทักษิณพัฒนาปีงบประมาณ 2544

กลุ่มตัวอย่าง (Samples)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประเมินผลครั้งนี้เป็นประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ปฏิบัติการของโครงการทักษิณพัฒนา ปีงบประมาณ 2544 จำนวน 280 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบโควต้าและแบบมีเป้าหมายเฉพาะเจาะจงตามประเภทของผู้ให้ข้อมูล จำแนกเป็นตัวแทนแต่ละกลุ่มดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลของพื้นที่ปฏิบัติการทั้ง 7 หน่วย

ประเภท	จำนวนในแต่ละพื้นที่ปฏิบัติการ	รวม
ประชาชน	15	105
ผู้นำท้องถิ่น	5	35
ข้าราชการ	15	105
ผู้ปฏิบัติงานในโครงการ	5	35
รวม	**40**	**280**

เครื่องมือประเมินผล

1. ชนิดและลักษณะเครื่องมือประเมินผลมีดังนี้

1.1 แบบสอบถามสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาก่อนและหลังการดำเนินโครงการทักษิณพัฒนา ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับคือ มาก ปานกลาง และน้อย

1.2 แบบสอบถามสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงานก่อนและหลังการดำเนินการโครงการทักษิณพัฒนา ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย

1.3 แบบสอบถามผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/งานในแต่ละแผนลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับคือ คือ มาก ปานกลาง น้อยและไม่ได้ทำและมีลักษณะปลายเปิด

1.4 แบบสอบถามผลข้างเคียงจากโครงการทักษิณพัฒนา ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อยและไม่ได้ทำและมีลักษณะปลายเปิด

1.5 แบบสอบถามผลกระทบจากโครงการทักษิณพัฒนาลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อยและไม่เกิดและมีลักษณะปลายเปิด

1.6 แบบวัดเจตคติที่เกิดขึ้นหลังโครงการทักษิณพัฒนาได้ดำเนินการแล้ว เป็นแบบวัดเจตคติที่เกิดขึ้นของประชาชน ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่นและข้าราชการ แบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับคือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วย

1.7 แบบสอบถามปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานของหน่วยทักษิณพัฒนา โดยสอบถามปัจจัยตัวป้อนและกระบวนการ ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

1.8 แบบบันทึกการสังเกต ใช้สำหรับเก็บข้อมูลกิจกรรมที่พบเห็นจากแต่ละหน่วยทักษิณพัฒนา ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

1.9 แบบบันทึกข้อมูลการสนทนาแบบมีโครงสร้าง ใช้สำหรับบันทึกเนื้อหาสาระที่ได้จากการสนทนากับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ปฏิบัติการของหน่วยทักษิณพัฒนา ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด

2. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่สร้างเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มี 4 ประเภทคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและแบบบันทึกข้อมูลจากการสนทนาโดยมีกระบวนการสร้างและพัฒนาที่มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดโครงการทักษิณพัฒนาจากโครงการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 ศึกษาเครื่องมือของวัน เดชพิชัยและคณะ (2543 : 151-170) สำหรับรายการเครื่องมือที่ 1.1 ถึง 1.8

2.3 สร้างแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับรายการที่ 1.9 โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาดังนี้

2.3.1 สร้างแบบบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.3.2 นำแบบบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ของหน่วยพัฒนาในเดือนพฤษภาคม 2544 ใช้การพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือจากการตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าสามารถตอบได้ตรงตามประเด็นที่ต้องการหรือไม่และข้อมูลดังกล่าวสามารถที่จะนำมาประกอบการรายงานผลการวิจัยประเมินผล อภิปรายและเสนอแนะผลการดำเนินงานได้หรือไม่

2.4 ปรับปรุงแบบบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยพิจารณาจากผลการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อให้เครื่องมือมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลได้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มข้าราชการ กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำท้องถิ่นที่สามารถอ่านออกเขียนได้ ใช้การสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่รู้หนังสือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกตามประเภทของข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งได้จากแบบสอบถามก่อนและหลังการดำเนินโครงการพัฒนา วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ลำดับที่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบทีแบบไม่อิสระจากกัน (t-test of Dependent Group) โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งได้จากแบบสอบถาม แบบบันทึกการสังเกตและแบบบันทึกข้อมูลจากการสนทนา ทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอตามทัศนะและความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง

แผนการดำเนินงาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินวิจัยประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนาประจำปีงบประมาณ 2544 ตามกิจกรรมและระยะเวลาที่แสดงดังนี้

แผนการดำเนินงานโครงการวิจัยประเมินผล
โครงการทักษิณพัฒนาปีงบประมาณ 2544

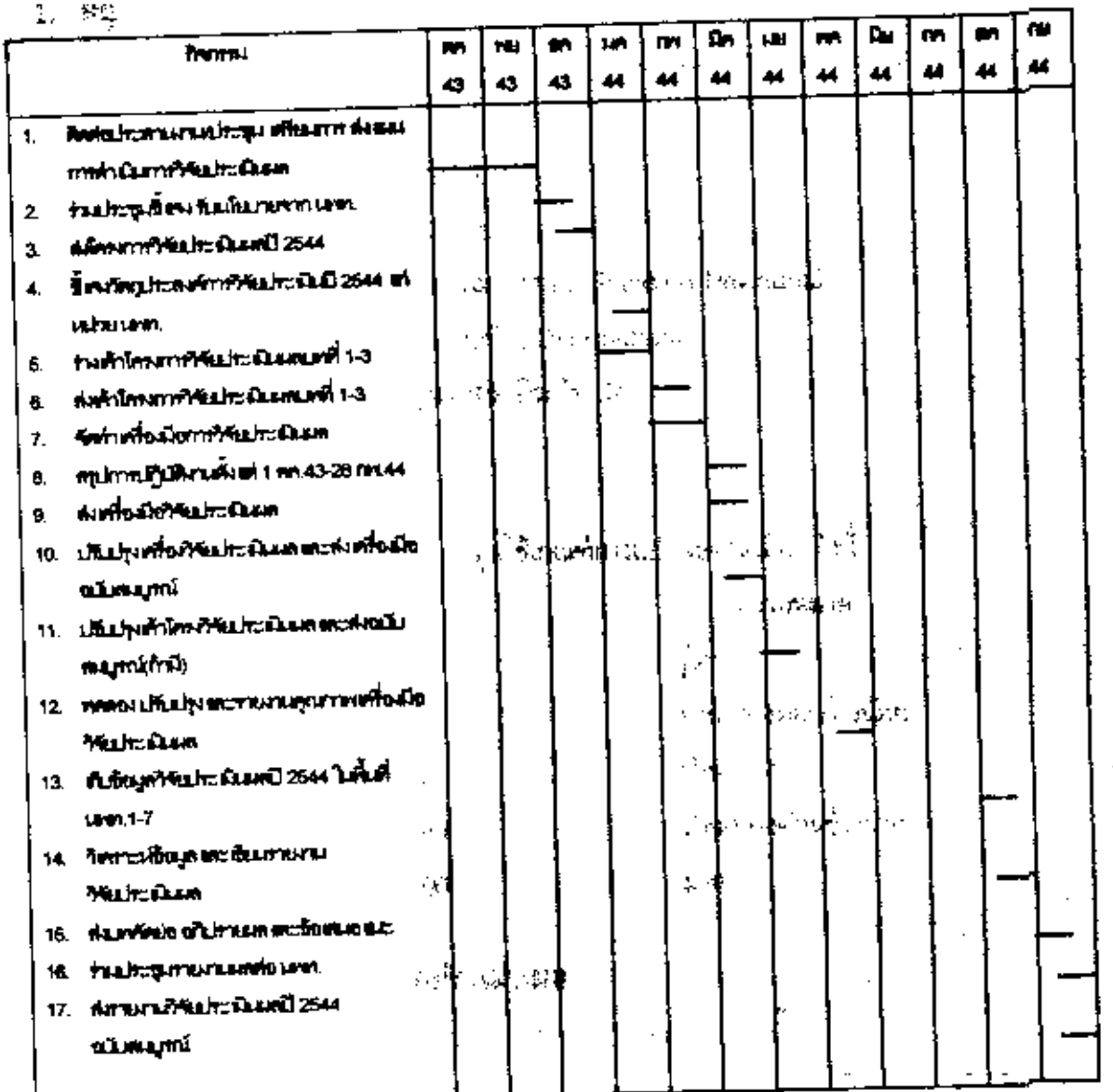

หมายเหตุ :

- รับงบประมาณดำเนินการงวดที่ 1 (30%) ภายในวันที่ 15 มกราคม 2544
- รับงบประมาณดำเนินการงวดที่ 2 (50%) ภายในวันที่ 31 พฤษภาคม 2544
- รับงบประมาณดำเนินการงวดที่ 3 (20%) ภายในวันที่ 30 กันยายน 2544